

STORTINGET

Representantforslag 159 S

(2023–2024)

fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski og Lars Haltbrekken

Dokument 8:159 S (2023–2024)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski og Lars Haltbrekken om å gjøre fast fashion dyrere og brukthandel billigere

Til Stortinget

Bakgrunn

60 pst. av verdens utslipp kommer fra enkeltpersoners forbruk. Man handler, produserer og bruker mer enn det både klimaet og naturen tåler på sikt. Mye av problemet stammer fra at det produseres ting med kort levetid som verken kan repareres eller resirkuleres. Det er en stor sløsing med ressurser, som også skaper lokal forurensning og ofte skjer under dårlige arbeidsforhold i andre land i verden enn i Norge.

Klesindustrien står for opp mot 10 pst. av verdens klimagassutslipp. Til sammenligning står luftfarten for rundt 3 pst. av utslippene. Billig netthandel, overproduksjon og økt bruk av plast i klærne øker utslippene enda mer. Hvis klesindustrien fortsetter med denne utviklingen, vil utslippene deres øke med 50 pst. fram mot 2030.

Verstingene i klesindustrien er produsentene av fast fashion. Dette er klær som ofte er laget av syntetiske råvarer og som masseproduseres i land med billig arbeidskraft og få miljøkrav, og som bidrar til en overproduksjon av klær og et unødvendig høyt forbruk fordi klærne har kort levetid. Flere tar til orde for at man trenger en mer bærekraftig klesproduksjon, som lager klær med lengre levetid på en mer miljøvennlig måte under skikkelige arbeidsforhold.

I dag tillater Norge utenlandske nettbutikker å selge tekstilvarer tollfritt til Norge. Det er en unødvendig subsidiering av en klimaversting som ikke er bærekraftig. Det gjør det også vanskeligere for eventuell norsk tekstilproduksjon å ta opp konkurransen mot for eksempel Temu, Shein og Zalando.

Til sammenligning må bruktbutikker betale merverdiavgift for alt man selger, selv om dette er varer det allerede er betalt merverdiavgift for. Dobbel merverdiavgift for brukte klær er negativt både for miljøet og forbrukerne. Forbrukerrådet har derfor tatt til orde for at merverdiavgiften på bruktkjøp bør fjernes. Det vil gjøre det billigere å handle brukt, og enklere å drive en bruktbutikk.

I sum utgjør dette en overveldende favorisering av fast fashion i skatte- og avgiftssystemet sammenlignet med brukthandel og reparasjon.

I tillegg til at skatte- og avgiftssystemet på forbruk bør legges om i en mer miljøvennlig retning, bør man også stille krav til at varene som produseres, skal ha lengre levetid, og styrke forbrukernes rettigheter. Forslagsstillerne foreslår derfor å stille krav til at varer skal merkes med forventet levetid, og at de ulike varegruppene skal gjennomgå med mål om å øke levetiden på varene og garantiordningene knyttet til disse.

For å tilrettelegge for et mer bærekraftig forbruk må også forbrukerbeskyttelsen om man leier et produkt, styrkes. I dag er det store mangler i forbrukerbeskyttelsen på leie av varer. Helt grunnleggende forbrukerrettigheter som prisavslag, heving og erstatning ved mangler er ikke på plass. Skal man lykkes med et grønt skifte og oppnå en mer sirkulær økonomi, må flere forbrukere gå fra å eie til å leie. Skal en komme dit, må det bli like trygt å leie et produkt som å kjøpe det. Derfor er det behov for en forbrukerlovgivning også for leie av ting. Når en for-

bruker skal leie en drill, en kjole eller en bil, er det hver enkelt leieavtale som bestemmer forbrukernes rettigheter. Næringsdrivende kan dermed utforme avtaler og vilkår slik de selv måtte ønske. Dette åpner for forbrukersårbarhet, der en forbruker er avhengig av å ha inngående kjennskap til avtaleretten. Er en leieavtale urimelig, kan den settes til side, men det er gjerne et spørsmål som må avgjøres av rettsapparatet. Det er for de fleste forbrukere et uaktuelt alternativ. Derfor er det behov for forbrukerlovgivning innenfor leiemarkedet for å sikre forbrukerne viktige og grunnleggende forbrukerrettigheter. En undersøkelse gjort av Forbrukerrådet i 2023 viser at 29 av 30 aktører innen markedene for leie av klær, verktøy, bil, tilhengere og sportsutstyr hadde grunnleggende mangler på forbrukerrettigheter. Tallet peker i retning av at selv om utleiemarkedet nå er relativt lite, har det potensial for vekst. Et voksende utleiemarked vil også bidra til å bedre tilgjengeligheten. Det vil igjen øke etterspørselen, føre til mer konkurranse og rimeligere priser for forbrukerne. Det forutsetter at det å leie blir et fullgodt alternativ til å eie. Forbrukere må sikres samme nivå av rettigheter og beskyttelse når man leier og leaser som når man kjøper nytt. Det vil også gi like konkurransevilkår for næringsdrivende.

En både kan og bør gjøre mer for at det skal bli enklere for folk å ta miljøvennlige valg i hverdagen. Et godt sted å starte er å sørge for at skatte- og avgiftssystemet ikke favoriserer fast fashion til fordel for brukthandel og

reparasjon, og stille krav for å sikre at det man kjøper eller leier er av god kvalitet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å fjerne eller redusere tekstiltollfritaket innen fremleggelsen av statsbudsjettet for 2026.
2. Stortinget ber regjeringen utrede å redusere merverdiavgiften på bruktkjøp og komme tilbake til Stortinget med forslag til dette innen fremleggelsen av statsbudsjettet for 2026.
3. Stortinget ber regjeringen utrede å redusere merverdiavgiften på reparasjon og komme tilbake til Stortinget med forslag til dette innen fremleggelsen av statsbudsjettet for 2026.
4. Stortinget ber regjeringen gjennomgå garantitiden for alle forbruksvarer og komme tilbake til Stortinget med forslag om forlenget garantitid i løpet av 2025.
5. Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget i 2025 med forslag om en forbrukerlovgivning for leie av ting, for å sikre et heldekkende forbrukervern for leie, leasing og delingstjenester.

13. mai 2024

Kari Elisabeth Kaski

Lars Haltbrekken

